

Kaupunginvaltuusto
Sivistyslautakunta

§ 63
§ 118

27.08.2018
21.11.2018

VALTUUSTOALOITE KOULURAUHA-ASIAMIEHEN NIMITTÄMISESTÄ

566/12.01.05/2018

KV 27.08.2018 § 63

Valmistelija hallintopäällikkö Leena Meriläinen:

Perussuomalaisten Tornion valtuustoryhmä (Kaisa Juuso, Vilho Tikkanen, Jari Sainmaa, Jenni Lampela, Heikki Huhtalo) jätti seuraavan valtuustoaloitteen:

Koulukiusaaminen on vakava ongelma monissa kouluissa ja oppilaitoksissa. Kiusaaminen haittaa oppimista ja heijastuu kielteisesti kouluyhteisön lisäksi koteihin ja koko yhteiskuntaan.

Moni kärsii kiusaamisen jäljistä koko loppuelämänsä.

Koulurauhan turvaamiseksi ja koulukiusaamisen ehkäisemiseksi tarvitaan uusia keinoja.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Tornion kaupunki nimeäisi koulurauha-asiamiehen, joka palvelisi koko kaupunkimme koululaitosta. Koulurauha-asiamies olisi koko sivistystoimen yhteinen, eikä hän olisi sidoksissa yksittäiseen kouluun tai oppilaitokseen ja niiden henkilökuntaan. Asiamies voisi olla joko päätoiminen tai sivutoiminen tai se olisi yhdistettynä kaupungin sivistystoimen muuhun virkaan. Nimitys voitaisiin siis toteuttaa kustannusneutraalisti.

Koulurauha-asiamiehen yhteystiedot tulisi olla jokaisessa koulussa näkyvästi esillä ja ne tulisi tiedottaa myös koteihin. Kynnys yhteydenottoon tulisi olla matala.

Me allekirjoittaneet esitämme myös, että ko. asiamiehelle annettaisiin johtosäännöllä tai muutoin valtuudet ottaa vastaan ilmoitukset koulu kiusaamisesta ja muista vakavasti koulu rauhaa häiritsevistä asioista. Hänelle annettaisiin riittävät valtuudet selvittää tapahtumat itsenäisesti salassapito- ja muut säädökset huomioon ottaen. Edelleen hänelle annettaisiin valtuudet ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin kiusaamistapausten johdosta ja hän voisi saattaa vakavat tapaukset ao. lautakunnan tai muiden tarvittavien viranomaisten tietoon toimenpiteitä varten.

Koulurauha-asiamiehen tulisi antaa vuosittain Tornion kaupungin sivistyslautakunnalle kertomus koulurauhan tilasta ja kehityksestä se-

kä tarvittavista ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä kaupungin koulu-
laitoksissa.

KAUPUNGINVALTUUSTO:

Päätettiin saattaa aloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

SIVISTYS 21.11.2018 § 118

Valmistelija sivistystoimenjohtaja Ilkka Halmkrona:

Lausunto valtuustoaloitteeseen koulurauha-asiamiehen nimittämisestä

Kaupunginhallitus pyytää sivistystoimelta lausuntoa koskien yllä olevaa Perussuomalaisten valtuustoryhmän aloitetta koulurauha-asiamiehen nimittämisestä Tornion kaupunkiin. Aloite on annettu valtuuston kokouksessa 27.8.2018 kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi. Sivistystoimelta on pyydetty lausunto 30.11.2018 mennessä. Aloitteen taustalla on kansanedustaja Ritva Elomaan 16.5.2018 tekemä toimenpidealoite koulurauha-asiamiehen nimittämisestä kuntien lakisääteisiin tehtäviin (TPA 23/2018) Tässä aloitteessa esitetään pilotointia osassa kuntia, esimerkiksi Varsinais-Suomessa.

Sivistystoimi on valmistellut aloitteeseen seuraavan vastauksen:

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville. Tehtävä on laaja ja se ei rajoitu pelkästään kouluihin ja oppilaitoksiin. Myös varhaiskasvatuksessa ja vapaa-aikalla esiintyy kyseisiä ilmiöitä. Jotta näihin epäkohtiin voidaan puuttua niin toiminnan täytyy olla suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja jatkuvaa arjessa tapahtuvaa toimintaa.

Aloitteessa esitetään koulurauha-asiamiehen nimittämistä Tornioon. Asiamiehen yhteystiedot tulisi olla jokaisessa koulussa näkyvästi esillä ja ne tulisi tiedottaa myös koteihin. Koulut tiedottavat huoltajia ja oppilaita keneen voi olla yhteydessä mikäli kokee kiusaamista. Jokaista koulussa työskentelevää aikuista tulee voida asialla lähestyä. Myös suorat yhteydenotot sivistystoimeen ovat mahdollisia. Yhteystiedot tiedotetaan koteihin kunkin lukuvuoden alkaessa. Aloitteessa nostetaan esiin myös se, että kynnys yhteydenottoon tulisi olla matala. Tutuus on usein tärkeä tekijä yhteydenotoissa. Tuttu opettaja, rehtori tai koulun oppilashuoltohenkilöstöön kuuluva madaltaa jo omalta osaltaan yhteydenottokynnystä. Kynnyksen mataluudesta muistutetaan niin huoltajia kuin oppilaitakin säännöllisesti. Lisäksi koulujen henkilökunta ottaa itse matalalla

kynnyksellä yhteyttä huoltajiin kiusaamisasioissa luoden esimerkkiä asian hoitotavasta.

Aloitteessa esitetään, että koulurauha-asiamiehelle annettaisiin valtuudet ottaa vastaan ilmoitukset koulukiusaamisesta ja muista vakavista koulurauhaa häiritsevistä asioista. Asiamies voisi saattaa vakavat tapaukset sivistyslautakunnan tai tarvittavien viranomaisten tietoon toimenpiteitä varten. Perusopetuslaki edellyttää ilmoitusvelvollisuutta kun tieto kiusaamisesta tulee opettajan tai rehtorin tietoon. Ilmoitus lähetetään molempien osapuolten huoltajille. Mikäli tilanne katsotaan erittäin vakavaksi niin ilmoitus saatetaan myös sivistystoimen tietoon. Rehtori vastaa koulun toiminnasta ja siitä, että tapauksiin puututaan ja kiusaaminen saadaan loppumaan. Se, että ilmoitus kiusaamisesta jaetaan useille tahoille ei vähennä kiusaamista. Jos opetushenkilöstöllä on tieto lapsen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta, henkeä tai terveyttä uhanneesta rikoksesta tai tieto vaarasta joutua väkivallan kohteeksi niin heille on säädetty velvollisuus ilmoittaa asiasta poliisille. Myös kiusaamisasioissa tehdään yhteistyötä poliisin kanssa varsin matalalla kynnyksellä. Lisäksi on huomioitava ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluun ja sosiaalitoimeen, jos huoli lapsen voinnista herää. Kyseessä ovat henkilökohtaiset ilmoitusvelvollisuudet, joita ei voi siirtää koulurauha-asiamiehelle.

Aloitteessa korostetaan valtuuksia, joita koulurauha-asiamiehelle annettaisiin. Näitä olisivat riittävät valtuudet selvittää tapahtumat itsenäisesti salassapito- ja muut säädökset huomioon ottaen. Edelleen hänelle annettaisiin valtuudet ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin kiusaamistapausten johdosta. Perusopetuslaki sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki säätävät kiusaamisen selvittämisen koulun henkilökunnan ja oppilashuoltohenkilökunnan yhdessä tehtäväksi työksi. Tämä työ nojaa suunnitelmiin, jotka kouluilla on tehty oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Näissä suunnitelmissa määritellään miten kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja puuttuminen toteutetaan, sekä asian käsittelytapa niin yhteisö-, ryhmä – kuin yksilötasolla. Myös yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta niin teon tekijän kuin sen kohteen osalta on määrätty.

Suunnitelmissa korostuu yhteistyö niin huoltajien kuin viranomaisten kanssa. Lisäksi perehdyttäminen ja tiedottaminen henkilökunnalle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille on määritelty suunnitelmissa. Suunnitelmia päivitetään, seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Rehtorin rooli kiusaamistapausten hoidossa on keskeinen. Vastavaan viranhaltijana rehtori on velvollinen toimimaan niin, että tapaukset tulee selvitettyä. Apuna rehtorilla on tarvittaessa kunnan koko oppilashuoltohenkilöstö. Toimenpiteisiin joihin voidaan ryhtyä on

oltava lain mukaisia. Perusopetuksessa toimivallasta käyttää julkista valtaa, kuten määrätä ojentamis- ja kurinpitoseuraamuksia, on tarkoin säädelty. Koulun rehtorilla ja opettajilla on toimivalta rangaistusten määräämisen suhteen. Mitään muita seuraamuksia eli rangaistuksia oppilaalle ei voida määrätä kuin mitä perusopetuslaissa on säädetty. Koulurauha-asiamiehelle ei tässä toimintatavassa jää selkeää roolia. Lisäksi on muistettava, että salassa pidettäviä tietoja ei myöskään voida ilman laissa säädettyä oikeutta luovuttaa ulkopuoliselle.

Oppilaan velvollisuuksista säädetään perusopetuslain 35§ 2 momentissa seuraavasti: Oppilaan on käyttäydyttävä asiallisesti. Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään em. lain 35 § 3 momentissa; kasvatustarkastuksesta, kurinpidosta, menettelystä kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpanosta, häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistamisesta, kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun, oikeudesta ottaa haltuun esineitä ja aineita, oikeudesta tarkastaa oppilaan tavarat, haltuunoton ja tarkastamisen yleisistä perusteista, haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttamisesta ja hävittämisestä, oppilashuollosta kurinpidon ja ojentamisen yhteydessä sekä kurinpidollisten ja kasvatuksellisten toimien seuraamisesta puolestaan säädetään em. lain 35a - 36i pykälissä.

Kasvatustarkasteluun (35 a§) voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä oppilas, joka kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti. Kasvatustarkastelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Kasvatustarkasteluun määrää opettaja tai rehtori. Keskustelu kirjataan, siitä ilmoitetaan huoltajalle, huoltajalle varataan mahdollisuus osallistua keskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi.

Oppilas, joka rikkoo koulun järjestystä voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitovälineitä (36§: 1) Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. (36§ :2) Osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii

oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi (36 § :3) Ennen kurinpitovangitusta (jälki-istunto, kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen) toimenpiteeseen johtava teko on yksilöitävä, kuultava oppilasta ja huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi (36a §). Määräaikaisesta erottamisesta tekee päätöksen sivistyslautakunta, kirjallisen varoituksen antamisesta rehtori. Jälki-istunnosta tai oppilaan määräämisestä poistumaan luokasta päättää oppilaan opettaja (perusopetusasetus 852, § 18)

Aloitteessa on koulurauha-asiamiehelle annettu myös tehtävä kertomuksen muodossa vuosittain informoida sivistyslautakuntaa ja valtuustoa siitä, mikä on koulurauhan tila ja kehitys sekä mitä ennaltaehkäiseviä toimia on asian suhteen tehty. Aloitteessa lähdetään siitä, että tämän avulla myös luottamushenkilöt olisivat selvillä koulurauhan toteutumisesta kouluissa. Sivistyslautakunta ja valtuusto voivat edellyttää sivistystoimen tekemään tällaisen kertomuksen. Asia tulee Torniossa esille jo hyvinvointikertomuksessa ja tässä kertomuksessa koulukiusaamisen ehkäisy nostetaan esiin. Tätä tehtävää varten erillistä koulurauha-asiamiestä ei tarvita. Lautakunta viime kädessä vastaa opetuksen järjestämisestä ja on velvollinen sitä seuraamaan ja arvioimaan. Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla on tärkeä rooli seurannan, arvioinnin ja kehittämisen suhteen. Tämä kouluittain koottu ryhmä toimii jo kaikissa kouluissa oppilashuoltolain hengen ja vaatimusten mukaisesti. Opetuksen järjestäminen lähtee siitä, että oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuus pystytään takaamaan kaikissa olosuhteissa. Arvioinnilla taas varmistetaan perusopetuslain toteutuminen, opetuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen.

Yhteenvedona aloitteeseen sivistystoimi toteaa seuraavaa. Aloitteessa esitetyt tehtävät kuuluvat jo nykyisin viranhaltijoiden tehtäviin. Oppilaisiin kohdistuvasta julkisesta vallankäytöstä säädetään laissa ja kunnalla ei ole tästä mahdollisuus omilla päätöksillä poiketa. Joka toinen vuosi tehdään kouluterveyskysely. Tässä kyselyssä käydään läpi mm. epäasiallisen käytöksen ja kiusaamisen kokemuksia kouluyhteisössä. Tämän tiedon avulla kukin koulu pystyy arvioimaan koulurauhan tilaa ja ryhtymään toimenpiteisiin asiantilan parantamiseksi. Kouluilla on myös mahdollisuus omilla kyselyillä kartoittaa tilannetta. Yhteisöllinen oppilashuolto voi ja sen tulee näihin tietoihin nojaten kehittää parannuksia asian suhteen. Kouluilla on käytössä erilaisia toimintamalleja esim. Kiva-koulu ja käytettävissä ovat myös sovittelutoimiston palvelut ja vakavat kiusaamistapaukset ilmoitetaan poliisille. Tärkeänä asiana on myös nostettava esiin kodin ja koulun tiivis yhteistyö. Koulurauha-asiamiehen nimittäminen ei lisäisi osaamista asiaan. Jokaisen koulussa työskentelevän roolia kiusaamisen estämisessä on korostettava ja toimintakulttuuri on saatava sellaiseksi, että kiusaamista ei esiinny. Puuttumis- ja seurantakulttuuri on saatava tuke-

maan tätä tavoitetta. Aluehallintovirastosta voidaan kanteluteitse pyytää selvitys kiusaamisasiaan mikäli siihen ei saada ratkaisua kaikkia tyydyttävällä tavalla koulun tai sivistystoimen keinoin. Samalla saadaan arvio siitä ovatko toimet olleet lainsäädännön kannalta oikeita ja riittäviä.

SIVISTYSTOIMENJOHTAJA ILKKA HALMKRONA:

Sivistyslautakunta hyväksyy edellä esitetyn lausuntonaan kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle.

SIVISTYSLAUTAKUNTA:

Hyväksyttiin.

VALMISTELIJAT: Sivistystoimenjohtaja Ilkka Halmkrona, 050 591 5142

TÄYTÄNTÖÖNPANO: Asia kaupunginhallituksen käsiteltäväksi

Ei muutoksenhakua

Otteet: -----
